

Alsósokra hangolva – Médiatudatosságot fejlesztő óratervek

3-4. évfolyamos diákoknak

Bevezető

Az alábbi óravázlat az alsósoknak szóló sorozatunk következő része, amelyben az adatvédelemmel foglalkozunk. A tananyag kapcsolódik a Digitális lábnyomaink órához, és szorosan követi Az adatvédelem és robotok órát, de önállóan is megtartható. Az óratervben szerepelnek olyan tananyaghoz kapcsolódó feladatok, amelyek a tanóra szűkös időkeretébe már nem illeszthetők be. A pedagógus feladhatja őket szorgalmi, illetve házi feladatként, vagy az általunk 45 percesnek szánt órát kiegészítve, dupla órát tarthat az adott témakörben.

Az óratervben egy-egy feladathoz alternatív megvalósítási formákat is javasolunk, ezeket sötétszürke betűszínnel jelöltük. A potenciális tanítói közléseket T, a várható tanulói válaszokat pedig D betűvel láttuk el. Az órán használható feladatok/tesztek a Feladatok közt találhatóak. A Mellékletek rész az órai feladatokhoz tartozó nyomtatható/kivetíthető eszközöket tartalmazza.

Tartalomjegyzék

Óravázlat	1
-----------------	---

Óravázlat

Tantárgy: digitális kultúra

Az óra címe: Adatvédelem

Órakeret/Időtartam: 45 perc

Az óra típusa: a megtanult ismereteket elmélyítő és ismétlő óra

Az óra célja: Az óra célja, hogy a tanulók megismerjék az adatvédelem fogalmát, a süti működését, a „láthatóság” beállítás adatvédelmi célját, és személyes védelmet alakítsanak ki különböző információk megosztásával kapcsolatban.

Tantárgyi kapcsolatok: etika

Kulcsfogalmak: adatvédelem, süti, láthatóság, privát, publikus

Eszközök: [Mellékletek](#), [Feladatok](#)

Teremigény:

- A [Feladat 3](#)-hoz a képek a [Melléklet 2](#)-ben nagy méretben is láthatóak, ezeket ki lehet vetíteni közös megbeszélés céljából.
- Padok, amikre lehajthatják a fejüket a tanulók és kézfeltartással jelzik a válaszukat, de egyéb alternatív válaszadási lehetőség is alkalmazható.

Előzetes tennivaló: Feladatokat kinyomtatni

Megjegyzés:

- A posztok láthatóságával kapcsolatos feladathoz kiemeljük, hogy a feladat célja nem a félelemérzet erősítése, hogy bárki láthatja, amit megosztanak, hanem a tudatosság kialakítása és az adott célnak megfelelő beállítások megismertetése.
- A láthatóság jelzése relatíve egységes, de vannak különbségek, a feladathoz a pedagógus szabadon módosíthatja az ikonok képét, amennyiben szükségesnek gondolja.

Idő	Tanári tevékenység – rögzítésre kerülő ismeretek	Tevékenység – munkaforma	Eszköz	Megjegyzések
5 perc	<p>I. BEVEZETÉS, RÁHANGOLÁS, AZ ÓRA TÉMÁJÁNAK MEGADÁSA</p> <p>Fogalom: süti, profil</p> <p><i>T: A mai nap az adatvédelemmel fogunk foglalkozni. Már beszéltünk arról, hogy odafigyelünk arra, hogy a közösségi média oldalain milyen információkat osztunk meg magunkról és környezetünkéről. De mi tartozhat még az adatvédelemhez? Van ötletek, milyen adatokról lehet szó?</i></p> <p><i>D: Regisztrációnál adatok megadása; böngészőben sütik engedélyezése; saját profilunk tartalma; stb.</i></p> <p><i>T: Igen, pontosan. Nézzük is meg őket! Sok helyen, regisztrációkor a személyes adatainkat kérik. De vajon miért?</i></p> <p><i>D:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Amikor a szüleim valamit házhoz rendelnek, akkor ahhoz kellene a szállítási és a számlázási adatok. - Azért, hogy beazonosíthassák az embereket és ne lépjenek be kamu profillal. <p><i>T: Nagyon jó! És a sütik mire valók egy böngészőben?</i></p> <p><i>D:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Nem tudom. - Ami mutatja, hogy melyik oldalakat látogattuk meg és mikor. (részben igaz) - Letöltött fájlok nevei. (hamis) - Azt kell elfogadni/nem elfogadni, amikor egy oldalt megnyitunk a böngészőben! (igaz) 	<p>Irányított beszélgetés</p>	<p>Melléklet <u>1</u></p>	<p>A mai órán három adatkezelési típussal fogunk foglalkozni, a beszélgetést erre a háromra kell irányítani:</p> <ul style="list-style-type: none"> - sütik - regisztráció - profil beállításai. <p><u>Süti:</u> A süti (cookie) egy kis – általában szöveges – fájl, ami akkor kerül a digitális eszközünkre, amikor egy webhelyet meglátogatunk. A sütik számtalan funkcióval rendelkeznek, céljuk, hogy valamilyen állapotot rögzítsenek, és megjegyezék, eltárolják azt. Például megjegyzik a látogató egyéni beállításait, a böngészési tevékenységeit (korábbi keresések, megtekintett oldalak, webshop esetében termékek hozzáadása a bevásárlókosárhoz stb).</p> <p>A süti fogalmának bővebb leírása a Melléklet 1-ben olvasható.</p> <p><u>Profil:</u> Egy oldal/applikáció használatakor a regisztráció után létrejött személyes oldal, ahol a saját adatainkat jelenítjük meg. Programtól függően képeket/szövegeket/videókat is megoszthatunk.</p> <p>Megjegyzés a kamu profilokhoz: Több weboldal az életkor igazolására fényképes igazolványmásolatot vagy bankkártyás utalást kér, hogy a regisztráló tényleg elmúlt-e már 18 éves.</p>
4 perc (9 perc)	<p>II. AZ ÓRA TÉMÁJÁNAK FELDOLGOZÁSA</p> <p><i>T: Tehát kétféle módon gyűjtenek rólunk adatokat: amiket mi adunk meg személyes adatként regisztrációkor, profil használatakor, és ami az internetezési szokásaink alapján kerül tárolásra.</i></p>	<p>Irányított beszélgetés</p>	<p>00:38mp</p>	<p>Nerve (2016) - 'Watcher' or 'Player'? (Vee Scene)</p> <p>A link nem a videó elejétől indul!</p>

Idő	Tanári tevékenység – rögzítésre kerülő ismeretek	Tevékenység – munkaforma	Eszköz	Megjegyzések
	<p>Minden kattintásunk egy számítógépen, mobileszközön információt tárol az adott gépen, és ahogy az előbb megbeszéltük, a böngészőben is.</p> <p>Most nézzünk meg egy rövid részletet kétszer egy filmből, számoljátok meg, hogy a regisztráció során mennyi információt gyűjtöttek össze a lányról! Ez egy filmrészlet, egy kitalált történet, de ez a része igaz a valóságban is! Az emberek és bizonyos programok a nyilvános, bárki által megtekinthetőre állított adatainkat bármikor láthatják.</p> <p>Videó megtekintése kétszer.</p>			<p>Alternatívának ajánljuk az Amazing mind reader reveals his 'gift' című rövidfilmet (02:28). A felvétel angol nyelvű felirattal rendelkezik.</p>
	<p>T: Miket láttatok? D: Profilkép, megosztott képek, banki adatok, vásárlási előzmények, kedvencek stb. T: Pontosan, nagyon ügyesek vagytok! Emlékeztek még, hogy hogyan neveztük azokat az információkat, amelyek a digitális világban ránk vonatkoznak? D: Digitális lábnyomnak.</p>			<p>Amennyiben ezt az órát nem előzi meg a Digitális lábnyomaink című óra, ez a megjegyzés kimaradhat.</p>
<p>5 perc (14 perc)</p>	<p>T: Nagyszerű! Pontosan! Most mindenki hajtsa le a fejét a padra, és én felteszek pár kérdést. Akire igaz az állítás, az emelje fel az egyik kezét, hogy én lássam, de a többiek ne. Nincsenek jó és rossz válaszok. Elhelyezkedtetek? Akkor jönnek a kérdések:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Amikor bemutatkozom, mindig a teljes nevemet mondom. 2. A családom minden szokásom, érzésem jól ismeri. 3. A legjobb barátom minden szokásom, érzésem jól ismeri. 4. Vannak dolgaim/szokásaim/érzéseim, amiket nem mondok el senkinek. 5. Mondtam már el ismeretlennek, milyen autónk van/hány testvérem van/hol lakunk/melyik suliba járok. 6. Szívesen csatlakozom olyan társasághoz, akiknek hasonló az érdeklődési körük. 7. Inkább magamban tartom a gondolataimat. 	<p>Frontális</p>	<p>-</p>	<p>A feladat célja: monitorozni, hogy a tanulók mennyire könnyen nyílnak meg másoknak és osztják meg a személyes információikat/szokásaikat másokkal. A gyerekek válaszai alapján mindenképpen érdemes a veszélyesebb kimenetelű magatartásra reflektálni és figyelmeztetni, a megfelelő védelmi reakciókat pedig dicsérni.</p>

Idő	Tanári tevékenység – rögzítésre kerülő ismeretek	Tevékenység – munkaforma	Eszköz	Megjegyzések
	<p>8. Inkább egyedül játszom a kedvenc játékkal, hallgatom a kedvenc zeném, nézem a kedvenc filmem.</p> <p>9. Ha megkérdezik, hogy hol lakom, akkor megmondom a pontos címet.</p> <p>10. Ha megkérdezik, hogy hol lakom, csak megközelítőleg mondom meg vagy egyáltalán nem válaszolok.</p> <p>Nagyon jó! Köszönöm szépen a válaszokat. Ezzel a feladattal szerettem volna látni, hogy mennyire nyíltok meg a közvetlen környezetetekben élőknek, illetve mennyire bíztok más, esetleg ismeretlen emberekben, ha van közös érdeklődési körötök.</p>			
<p>10 perc (24 perc)</p>	<p>Most alkossatok párokat! Kaptok egy-egy feladatlapot, ami úgy néz ki, mint egy regisztrációs oldal a kedvenc témákkal kapcsolatos közösségi oldalra, amelyben webshop is van. Töltsétek ki! Ezeket a papírokat az óra után kidobjuk, nem fogja más látni. A kitöltésre kaptok 5 percet, utána megbeszéljük! A gyerekek kitöltik a kitalált regisztrációs lapot.</p> <p>T: Mit gondoltok? Minden információra szükség lehet egy ilyen oldal használatához? D: Nem, mert voltak felesleges adatok is, amiket bekértek. T: Így van! Nem minden adat lehet feltétel. Volt-e olyan, amit mindenképpen megadtatok? D: Név, születési dátum, foglalkozás, háziállat neve. T: Miért adtátok meg ezeket az információkat? D: Azért, mert csillaggal voltak jelölve. T: Bizony! Amit csillaggal jelölnek, azt muszáj kitölteni, mert különben nem tudjuk véglegesíteni a regisztrációt. Azért óvatosan kövessétek ezeket az utasításokat! Mindig figyeljetek arra, hogy regisztrációkor csakis az adott oldal felhasználásához szükséges legkevesebb információt adjátok meg! De a legjobb, ha minden regisztrációhoz felnőtt segítséget kértek.</p>	<p>Egyéni munka</p> <p>Irányított beszélgetés</p>	<p><u>Feladat 1</u></p> <p>-</p>	<p>A beszélgetés célja, hogy rávezessük a tanulókat arra, hogy gondolják végig, egy oldal milyen információkat kérhet, és ezek közül melyikeket érdemes, illetve muszáj megadni. Fontos a kritikus hozzáállás kialakítása. Vannak olyan weboldalak, ahol nem használnak csillagozást az adatok bekérésekor, mert mindent kötelező kitölteni, ha valamit kihagyunk, a felület jelzi, hogy hiányos adat van.</p> <p>Érdemes kiemelni a csillag nélküli adatok kitöltésének veszélyét az esetleges adathalászat miatt.</p> <p>Amennyiben több idő áll rendelkezésre, szóba kerülhetnek a más fiókokkal történő bejelentkezések, mint pl. összekapcsolás gmail/facebook/twitter fiókokkal. Az</p>

Idő	Tanári tevékenység – rögzítésre kerülő ismeretek	Tevékenység – munkaforma	Eszköz	Megjegyzések
	<p><i>Mi lehet a legkevesebb információ?</i> <i>D: név, e-mail cím, jelszó.</i> <i>T: Így van, nagyon ügyesek vagytok!</i></p>			utóbbi kettő ebben a korosztályban nem jellemző, ezek megemlítését a pedagógusra bizzuk.
8 perc (32 perc)	<p>Fogalom: Láthatóság <i>T: Azért van különbség abban, hogy mit látnak a programok/oldalak és mit látnak az emberek rólunk az interneten.</i> <i>Most, hogy sikeresen regisztráltunk, tegyük fel, hogy megosztottunk pár információt a profilunkon, és nézzük meg, hogy hogyan tudjuk ezeknek a láthatóságát beállítani! Mit jelenthet a láthatóság egy profil esetében?</i> <i>D: Láthatóság az, amit beállíthatunk, hogy mások mely információinkat láthatják, esetleg oszthatják meg.</i></p> <p><i>T: Pontosan! Mert más az, amit szeretnénk, hogy bárki lásson és más az, amit csak bizonyos ismerősökkel oszthanánk meg. Nézzük meg, hogy milyen típusai vannak ennek a beállításnak. Kap mindenki egy feladatlapot, és 5 percet van rá, hogy kitöltsétek! Ezután együtt megnézzük!</i></p>	<p>Irányított beszélgetés</p> <p>Páros munka</p>	<p><u>Feladat 2A</u></p>	<p><u>Láthatóság</u>: Célközönség-választó beállítás, amely az adott oldal lehetőségei alapján alkalmazható, ezzel megadhatjuk, hogy az egyes információinkat kik láthatják (bárki, ismerősök, megadott személyek, csak én)</p>
10 perc (42 perc)	<p>III. ÖSSZEFOGLALÁS <i>T: Most párosával kapni fogtok egy-egy posztot, amit veletek egykorú tanulók osztottak meg. Beszéljétek meg ezeket és töltsétek ki a táblázatot az alapján, amilyen információkat láttok rajtuk! Erre kaptok 8 percet, aztán együtt is átnézzük!</i> A posztok közös megtekintése és azok megbeszélése.</p>	Páros munka	<p>Feladat 3A-B</p> <p>Melléklet 2</p>	<p>A <u>Feladat 3A</u>-nál a posztok kivághatók sablonként, a <u>Melléklet 2</u>-nél pedig nagyobb méretben is elérhetők (kivetítésre). A <u>Feladat 3B</u> lehetséges megoldásokat kínál ehhez a feladathoz.</p>
3 perc (45 perc)	<p>IV. AZ ÓRA ZÁRÁSA <i>T: A mai órán az adatvédelemmel foglalkoztunk, vagyis azzal, hogy milyen információkat tudunk mi magunkról megosztani másokkal, ezeket hogyan tudjuk szabályozni (láthatóság) és mi</i></p>			

Idő	Tanári tevékenység – rögzítésre kerülő ismeretek	Tevékenység – munkaforma	Eszköz	Megjegyzések
	<p><i>mindenre kell figyelniük mielőtt automatikusan elfogadják (sütik).</i> <i>Házi feladatként azt kérem, hogy otthon beszélgetek el a szüleikkel arról, hogy ők hogyan vigyáznak az ilyen adatokra magukról és rólatok az interneten!</i> <i>Nagyon ügyesen dolgoztatok!</i></p>			